

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ АРХІВНОЇ СПРАВИ ТА
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І
МИСТЕЦТВ

КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

**Матеріали Сьомої міжнародної наукової конференції
23–25 травня 2024 р.**

Редакційна колегія:

Бондар Ігор Савич, перший проректор Київського національного університету культури і мистецтв, канд. мистецтвознавства, доцент, заслужений працівник культури України; **Бачинська Надія Анатоліївна**, завідувачка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук, професорка; **Варенко Володимир Михайлович**, доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук, доцент; **Горбань Юрій Іванович**, професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, професор; **Каракоз Олена Олександрівна**, доцентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. іст. наук, доцентка; **Кириєнко Євгенія Олексіївна**, асистентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв; **Кобижча Наталія Іванівна**, доцентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцентка; **Кушнар'ов Валерій Володимирович**, декан факультету PR, журналістики та інформаційної політики Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, професор; **Новальська Тетяна Васиївна**, професорка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, д-ка іст. наук, професорка; **Прокопенко Людмила Іванівна**, доцентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцентка; **Романченко Інна Григорівна**, доцентка кафедри інформаційної аналітики, фінансів та банківської справи Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна», канд. іст. наук, доцентка; **Цілина Марина Миколаївна**, доцентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, канд. філол. наук, доцентка

Упорядники:

Кобижча Наталія Іванівна, доцентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, кандидатка культурології, доцентка;
Цілина Марина Миколаївна, доцентка кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, кандидатка філологічних наук, доцентка

Рекомендовано до друку

*вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 19 від 06 червня 2024 р.)*

Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Сьомої міжнар. наук. конф., м. Київ, 22–25 травня 2024 р. / упоряд. Н. І. Кобижча, М. М. Цілина. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024. 396 с.

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за всі інші відомості.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.

електронного каталогу та списку ключових слів, що відповідають шкільній темі; розвиток системи оцінювання та моніторингу якості навчання школярів.

Бібліотекар при цьому відповідає за технологічні процеси створення та удосконалення інформаційно-комунікаційного середовища в умовах бібліотеки, тобто має виступати інформаційним, комунікаційним, освітнім менеджером, що потребує підвищення його професійної компетентності [2].

Спільнотою педагогічних працівників на базі шкільних бібліотек створюється авторський інформаційно-освітній контент різних типів: електронні інформаційні та електронні освітні ресурси, дистанційні відкриті курси, інтерактивні освітні модулі та ін. Так шкільна бібліотека стає природним місцем обміну актуальними педагогічними методиками, простором розвитку педагогічних працівників.

Отже, цифровізація стає важливим та невід'ємним компонентом діяльності сучасної шкільної бібліотеки та можливістю розвитку освіти. Так шкільна бібліотека впевнено йде шляхом створення цифрового освітнього контенту, забезпечує і координує інформаційне обслуговування освітнього закладу, а навчальний процес - інформаційно-методичною літературою, працює за стратегічними напрямками розвитку школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kr160988> (дата звернення: 05.04.2024).

2. Кузьменко О. І., Загуменна В. В. Бібліотека як соціокультурний публічний простір: трансформаційні зміни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 24–31.

3. Підкопай О. Цифрові технології в шкільній бібліотеці – запорука якісник послуг бібліотечного сервісу. *Вересень*. 2023. Т. 2 № (97). С. 84–92

УДК 023:[005.7+316.46]:004.738.5

*Гужва Алла Анатоліївна,
директорка бібліотеки Американ Юніверситі Київ,
кандидат філософських наук,
м. Київ, Україна*

МЕНЕДЖМЕНТ І ЛІДЕРСТВО У БІБЛІОТЕКАХ ЦИФРОВОЇ ДОБИ: ВІДДАЛЕНИЙ ДОСТУП І ГЛОБАЛЬНІ ВЕНДОРИ

За останні десятиліття багато хто з нас став свідком або активним учасником трансформацій інформаційного забезпечення навчального процесу в закладах вищої освіти. Проте, якщо електронні медіа та інтернет у той чи інший спосіб тільки підштовхували бібліотеки адаптуватися до нових реалій і потреб читача, то пандемія і повномасштабне вторгнення спричинили справжній квантовий стрибок у бібліотечних сервісах та управлінні колекціями документів. Виклики постали як перед великими книгозбірнями, так і перед новими бібліотеками, відразу орієнтованими на цифровий контент. Якщо у першому випадку доводилося думати про переведення наявних фондів у цифровий формат з усіма похідними проблемами щодо дотримання авторського права, організації авторизованого доступу тощо, то для новітніх бібліотек, серед яких Бібліотека Американ Юніверситі Київ, постали інші проблеми, а саме: пошук необхідних ліцензійних інформаційних ресурсів, які

строго окреслені рамками освітніх програм, та забезпечення сталого/безперебійного доступу до цих ресурсів.

Варто звернути увагу, що віднедавна уявлення про віддалений доступ мусимо розглядати як мінімум із двох сторін. По-перше, це – віддалений доступ бібліотечних користувачів до інформаційних ресурсів і сервісів, а по-друге, це – дистанційний режим роботи самих працівників бібліотеки, людей, які мають надавати бібліотечні послуги і виконувати інформаційні запити. Отже, і виклики, які постають перед керівництвом бібліотечних закладів, також мусимо розрізняти згідно з окресленими напрямками. На мій погляд, в українському контексті наразі найбільш гостро стоїть питання менеджменту за умов дистанційної (віддаленої) роботи та питання налагодження співпраці з транснаціональними постачальниками цифрового контенту та мультипредметних навчальних платформ, які широко використовуються в світових освітніх практиках.

Віддалена робота вимагає нового типу менеджменту, тому необхідність нових інструментів управління колективом, члени якого працюють дистанційно, з небувалою гостротою постала практично перед усіма типами бібліотек. Можу засвідчити позитивний досвід дистанційної роботи у Бібліотеці Американ Юніверсіті Київ. Технічна складова дистанційної роботи, яка вимагає інтенсивної комунікації онлайн, реалізована завдяки корпоративним інструментам платформи Microsoft 365. Такі взаємопов'язані продукти як Teams, SharePoint, пошта Outlook дозволили сформувати справжній паралельний віртуальний простір/офіс. Завдяки цим цифровим інструментам наявні усі необхідні технічні засоби для проведення онлайн зустрічей, формування поточної звітності, розробки різнострокового планування, модерації акаунтів чи відкриття доступів студентів і працівників до бібліотечних ресурсів тощо. Управління колекціями електронних документів також здійснюється відносно стабільно завдяки використанню віртуального віддаленого сервера, який захищений як від фізичного знищення через обстріли, так і від перебоїв із електропостачанням. Проте наразі у мене замало даних для узагальнюючих висновків про організаційний менеджмент персоналу, оскільки у бібліотеці наявна одна штатна одиниця. За таких обставин мова може йти радше про самоорганізацію чи самоменеджмент.

Однак, узагальнення кращих ідей стосовно управління колективом, що працює відділено, можна знайти в науковій публікації «Ти мене чуєш зараз?» («Can You Hear Me Now?») [2], де зібрано думки керівників бібліотек щодо дистанційного менеджменту, з якими я повністю погоджуюсь. Авторка статті Карлі Спіна (Carli Spina) виокремила чотири підходи, які мають зацікавити тих, хто або знаходиться в умовах дистанційного керування персоналом, або ж планує організацію дистанційної бібліотечної роботи. Отже, Спіна пише, що насамперед керівник має втілювати на практиці *підтримуючий менеджмент*, демонструючи гнучкість та емпатію до колег, які стикаються зі стресовими факторами, з якими раніше не мали справи [2, с. 14]. В українських реаліях, таке правило також має бути найпершим, оскільки переважна кількість працівників бібліотечної сфери не мала досвіду ані активних військових дій, ані вимушеної евакуації, ані життя між обстрілами і сиренами повітряної тривоги. Також, управління персоналом має ґрунтуватися на *упорядкованій дистанційній комунікації*, навіть дещо «навмисній», щоб не дати працівникам відчуття себе в ізоляції чи забутими [2, с. 14]. Наступні правила – планувати і регулярно проводити *ефективні віртуальні зустрічі* та *вдосконалюватися на постійній основі*, будучи чутливим до відгуків працівників і балансуванні їхніх інтересів із інтересами бібліотеки [2, с. 15]. Як бачимо, всі наведені рекомендації мають універсальний характер і придатні для будь-якої бібліотечної спільноти, тому можуть бути використані як орієнтири і в українських бібліотечних практиках.

Друге питання, на якому зупиняюся у цій публікації, стосується лідерства бібліотечних працівників у пошуку відповідних ресурсів і постачальників на прикладі Американ Юніверсіті Київ. Оскільки наш університет формує дисципліни згідно з американськими навчальними програмами (система подвійних дипломів), то знайти і

налаштувати для студентів ліцензійний віддалений доступ до відповідних підручників, які використовуються у американському університеті, можливо тільки через прямий контакт із видавцями – правовласниками копірайту на необхідні навчальні видання. Робота з пошуку відповідних постачальників велася бібліотекою. Після встановлення перших контактів із вендорами, над контрактами працювала група людей із різних департаментів. Так зазвичай відбувається у будь-якій організації, оскільки укладання угод супроводжується, зокрема, юридичною підтримкою, вимагає погодження фінансистів тощо. Проте, оскільки мова йшла про підручники та навчальні платформи, то представник бібліотеки у цій проектній групі був визначений як особа, яка приймає кваліфіковане рішення.

Готовність нашого університету придбати ліцензійні доступи для освітнього процесу виявилось завданням не надто простим. Не завжди спроможність вільно використовувати кошти на освітній процес відкриває приватним університетам більше можливостей, як порівняти зі закладами державної форми власності. Світові лідери видавничої діяльності у сфері освіти та провайдери мультипредметних цифрових платформ академічного змісту не поспішали укладати угоди із «ноунеймом» вищої освіти, та ще й із країни у стані війни. Сильна аргументація у переговорному процесі та фінансові і юридичні гарантії були необхідною складовою для прийняття позитивного рішення зі сторони постачальників. Але головним аргументом зі сторони нашого університету стала абсолютна впевненість у своїх силах запустити освітній процес, як символічний рух до нового освітнього простору в оновленій країні, незважаючи на ті ризики, які несе із собою війна. Невдовзі прийшло розуміння, що неусвідомлено під час перемовин ми використовували методіку позитивного лідерства, а найперше – його другого принципу «позитивна мета» [1, с. 23]. Коли є самоусвідомлення свого місця тут-і-зараз, коли є відповідь на питання «Навіщо?», а також віднайдено цінності, який привносяться у суспільство завдяки роботі, то, як зазначають автори книги «Позитивне лідерство», приходять «справжнє натхнення і щастя», а «робота приносить найкращі результати та задоволення» [1, с. 118–119].

У підсумку, хочу зазначити, що будь-яка бібліотека має цінність тільки, як частина якоїсь спільноти. І не важливо, в якій саме громаді, спільноті чи організації, на кшталт закладу вищої освіти, існує бібліотека. Головне, щоб вона виконувала свою функцію центра інформаційних ресурсів, який відповідає усім типам культурних запитів своєї спільноти. Це завжди можливо, коли бібліотекарі працюють у взаєморозумінні, усвідомлюють своє місце, особливості поточного часу і кінцеву мету своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мулфейт Я., Кості М. Позитивне лідерство. Як енергія і щастя надихають ефективну команду. Харків : Віват, 2022. 416 с.

2. Spina C. Can You hear Me Now?: Library Managers on the Challenges of Leading from a Distance. *American Libraries*. 2020. Vol. 51, № 9/10. P. 14-15. JSTOR, URL: <https://www.jstor.org/stable/26993129> (дата звернення: 22.04.2024)